

ศิลปากร

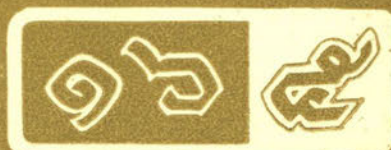
นิตยสารรายสัปดาห์เดือนของกรมศิลปากร

ปีที่ ๑๖

เล่ม ๕

มกราคม

พ.ศ. ๒๕๑๖

สารบัญ

ด้วยอภิธานขนากการ

จาก

นิตยสาร ศิลปการ

ปีที่ ๑๖ เล่ม ๕

มกราคม

๒๕๑๖

๑. สาส์นสมเด็จพระ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ
... .. และสมเด็จพระ กรมพระยา หน้า ๑
๒. จดหมายรายงานการเสด็จไปดูกิจการต่าง ๆ ในแหลมมลายูและประเทศพม่า
เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ อธิบดีกรมโยธาธิการ กราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่
นางเธอฯ พระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช ผู้แทนผู้บัญชาการทั่วไป ,, ๓๒
๓. Restauration de Panom Rung Pierre Pichard ,, ๖๑
การซ่อมปราสาทพนมรุ้ง อรุณศรี วรสาริน แปล ,, ๖๕
๔. คำอ่านจารึกบนฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร อักษรขอม
ภาษาบาลี ได้มาจากวัดคูยาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
... .. ประสาร บุญประคอง ,, ๖๕
๕. ตัวเลขไทยมีมาแต่เมื่อไร ก่องแก้ว วีระประจักษ์ ,, ๗๔
๖. พิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๕
... .. ทรงสรรค์ นิลกำแหง ,, ๗๗
๗. ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม ... ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทสวัสดิ์ ดิศกุล ,, ๑๐๐

SILPĀKON

Vol. 16

January, 1973

No. 5

CONTENTS

1. "San Somdet" (Letters Between Their Late Royal Highnesses Prince Naris and Prince Damrong)	Page 1
2. Report on Official Tour in the Malaya Peninsula and Burma, Letters from Prince Naris to Prince Bhanupandhuwongsavoradej	„ 32
3. Restauration de Panom Rung par Pierre Pichard	„ 61
Translated into Thai by Uraisri Vorasarin	„ 65
4. Reading and Explanation of Pali Inscription in Khom Characters at the Base of Buddha Image Subduing Mara, from Wat Ku Yang, Tambon Nai Muang, Amphoe Muang, Changwat Kampangpet	„ 69
by Prasarn Boonprakong	„ 74
5. When did Thai Numerical Letters Begin ? by Kongkaew Viraprajak	„ 77
6. An Inauguration Ceremony of the Building of National Museum, Khon Kaen, on December 20, 1972 by Songsarn Nilkamhaeng	„ 100
7. Brahminism in Khom Kingdom by Professor M.C. Subhadradis Diskul	„ 100

คำอ่านจารึกบนฐานพระพุทธรูป ปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชร อักษรขอม ภาษาบาลี

ได้มาจากวัดกุยาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปัจจุบันพระพุทธรูปองค์นี้ ประดิษฐานอยู่บนหอสวตมณต์ ในวัดกุยาง จังหวัดกำแพงเพชร

เนื้อวัตถุที่จารึกเป็นทองสัมฤทธิ์

วัดขนาดที่ฐานพระส่วนกว้าง ๗๑ ซม. ส่วนสูง ๖.๕ ซม. ส่วนหนา ๒ มิลลิเมตร (วัดโดยรอบฐาน ๑๘๔ ซม. ส่วนสูงจากฐานถึงพระเกตุ ๘๗ ซม. ส่วนหนา ๒ มิลลิเมตร)

นายประสาร บุญประกอบ อ่าน

คำจารึก

๑. ปถัม สกลกฺขณเมกปทํ ทุคฺคิยาทปทสฺส นิตฺสฺสนโต สมฺนิ ทฺุณิมา สนิทุ^(๑) สนิทุ
วิภชฺเณ กมฺมโต ปถฺเมน (วินา) ฯ

เรียบเรียงใหม่

ปฐฺมํ สกลกฺขณเมกปทํ ทุคฺคิยาทปทสฺส นิตฺสฺสนโต สมฺนิ ทฺุณิมา สมฺทุ สนิทุ วิภเช
กมโต ปฐฺเมน วินา ฯ

คำแปล

บทอันหนึ่งเป็นปฐม เป็นลักษณะแห่งตน นักปราชญ์ผู้ประกอบกัวยปัญญา เว้นไว้ซึ่ง
บทอันเป็นปฐม แล้วพึงจำแนก (อรรถแห่งจตุราริยสัจ) โดยลำดับ (แห่งอักษร ๑๒ ตัวนี้) คือ
ส.ม.นิ. ทฺุณิ.ม. ส.ม.ทุ. ส.นิ.ทุ. เพราะแสดงซึ่งบท มีบทที่สองเป็น อาทิ

อธิบายความตามหนังสือหัวใจพระธรรมจักรว่า คำว่า

“บทอันหนึ่งเป็นปฐมเป็นลักษณะแห่งตน” นั้น หมายความว่า
ปีฬนญฺโฐ เป็นปฐมเป็นลักษณะแห่งทุกขอริยสัจ

(๑) สนิทุ สามตัวนี้ผู้จารึกคงจะเขียนผิด ที่ถูกเป็น สมทุ

จารึกฐานพระพุทธรูป ปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชร
ได้มาจากวัดกุยขาง ต. ในเมือง อ. เมือง จ. กำแพงเพชร

อายุหนุโฐ	เป็นปฐมเป็นลักษณะแห่งสมุทยอริยสัจ
นิสฺสรณโฐ	เป็นปฐมเป็นลักษณะแห่งนิโรธอริยสัจ
นียยานโฐ	เป็นปฐมเป็นลักษณะแห่งมรรคอริยสัจ

และคำว่า “บทที่สอง” นั้นคือ

สงฺขตโฐ	เป็นบทที่สองของทุกขอริยสัจ
นิทานโฐ	เป็นบทที่สองของสมุทยอริยสัจ
วิเวกโฐ	เป็นบทที่สองของนิโรธอริยสัจ
เหตวโฐ	เป็นบทที่สองของมรรคอริยสัจ

อรรถแห่งจตุราริยสัจ

ในอักษร ๑๒ ตัวนั้น	ส.ม.นิ.	สามตัวนี้เป็นอรรถแห่งทุกขอริยสัจ
	ท.นิ.ม.	สามตัวนี้เป็นอรรถแห่งสมุทยอริยสัจ
	ส.ม.ท.	สามตัวนี้เป็นอรรถแห่งนิโรธอริยสัจ
	ส.นิ.ท.	สามตัวนี้เป็นอรรถแห่งมรรคอริยสัจ

ส.ม.นิ. อันเป็นอรรถแห่งทุกขอริยสัจมีอรรถ ๔ คือ

๑. บิพฺพนโฐ มีอรรถว่าเบียดเบียนสัตว์โลกทั้งปวง บทนี้ชื่อ สกลักษณะ ว่าเป็นลักษณะแห่งทุกขอริยสัจเอง ก็ว่าทุกขอริยสัจนี้ ย่อมเบียดเบียนสัตว์แท้จริง บทนี้เป็นปฐม ให้เว้นไว้มิได้นับเข้าในอักษร ๑๒ ตัวนั้น
๒. สงฺขตโฐ มีอรรถว่า ทุกขอริยสัจนี้ บ้างจยตบแต่งบังเกิด อันนี้ทุกขอริยสัจ สำแดงให้เห็นสมุทยอริยสัจ เหตุทั้งนี้จึงไว้ ส. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ส. นี้ คือสมุทยอริยสัจแล
๓. สนฺตาปโฐ มีอรรถว่า ทุกขอริยสัจนี้ ย่อมเดือดร้อน อันนี้ทุกขอริยสัจ สำแดงให้เห็นมรรคอริยสัจอันเย็น เหตุทั้งนี้จึงไว้ ม. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ม. นี้ คือมรรคอริยสัจแล
๔. วิปริณามโฐ มีอรรถว่าทุกขอริยสัจนี้ ย่อมแปรปรวนไปด้วย ชรา มรณะ อันนี้ทุกขอริยสัจ สำแดงให้เห็นนิโรธอริยสัจ อันมิได้แปรปรวนไปด้วย ชรา มรณะ เหตุทั้งนี้จึงไว้ นิ. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า นิ. นี้คือ นิโรธอริยสัจแล

ท.นิ.ม.อันเป็นอรรถแห่งสมุทขอริยสัจ มีอรรถ ๔ ก่อ

๑. อายุหนฺนุโฐ มีอรรถว่าสมุทขอริยสัจนี้ ย่อมประมวลเอาทุกขอริยสัจมา คือว่า ย่อมให้ทุกข์บังเกิดบทนี้ชื่อ สกลักษณะ ว่าเป็นลักษณะแห่งสมุทขอริยสัจเอง คือว่าสมุทขอริยสัจนี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์แท้จริง บทนี้เป็นปฐมให้เว้นไว้ มิได้นับเข้าในอักษร ๑๒ ตัวนั้น
๒. นิทานุโฐ มีอรรถว่า สมุทขอริยสัจนี้ เป็นที่เกิดแห่งทุกขอริยสัจ จุจบุคฺคเณทฺถมาเยนํ ให้ด้วยถ้อยคำว่า อันว่าทุกข์คือสิ่งนี้แล อันนี้สมุทขอริยสัจ สำแดงให้เห็นทุกขอริยสัจ เหตุทั้งนี้ จึงไว้ ท. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ท. นี้คือทุกขอริยสัจแล
๓. สโยคฺคฺโฐ มีอรรถว่า สมุทขอริยสัจนี้ ย่อมประกอบด้วยสังสารทุกข์ อันนี้สมุทขอริยสัจ สำแดงให้เห็นนิโรธอริยสัจ เหตุทั้งนี้จึงไว้ นิ. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า นิ. นี้คือนิโรธอริยสัจแล
๔. ปลิโพธฺโฐ มีอรรถว่า สมุทขอริยสัจนี้เป็นกังวล อันนี้สมุทขอริยสัจ สำแดงให้เห็นมรรคอริยสัจอันหากกังวลมิได้ เหตุทั้งนี้จึงไว้ ม. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ม. นี้คือมรรคอริยสัจแล ฯ

ส.ม.ท. อันเป็นอรรถแห่งนิโรธอริยสัจ มีอรรถ ๔ ก่อ

๑. นิสฺสรณฺโฐ มีอรรถว่า ออกจากที่ตั้งแห่งทุกขอริยสัจทั้งปวง บทนี้ชื่อสกลักษณะว่าเป็นลักษณะแห่งนิโรธอริยสัจเอง บทนี้เป็นปฐมให้เว้นไว้ มิได้นับเข้าในอักษร ๑๒ ตัวนั้น
๒. วิเวกฺโฐ มีอรรถว่า นิโรธอริยสัจนี้ ย่อมสงัดจากสมุทขอริยสัจ คือคำฤษณา อันนี้นิโรธอริยสัจ สำแดงให้เห็นสมุทขอริยสัจ อันมิได้สงัดจากคำฤษณา เหตุทั้งนี้จึงไว้ ส. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ส. นี้ คือ สมุทขอริยสัจแล
๓. อสงฺขตฺโฐ มีอรรถว่า นิโรธอริยสัจนี้ หาปัจจัยที่จะตบแต่งมิได้ อันนี้นิโรธอริยสัจ สำแดงให้เห็น มรรคอริยสัจอันประกอบด้วยปัจจัย เหตุทั้งนี้จึงไว้ ม. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ม. นี้คือมรรคอริยสัจแล
๔. อมตฺโฐ มีอรรถว่า นิโรธอริยสัจ หามรณะมิได้ อันนี้นิโรธอริยสัจ สำแดงให้เห็นทุกขอริยสัจ อันประกอบด้วยมรณะ เหตุทั้งนี้จึงไว้ ท. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ท. นี้ คือทุกขอริยสัจแล

ส.นิ.ท. อันเป็นอรรถแห่งมรรคอริยสัจ มีอรรถ ๔ ก่อ

๑. นิยุยานฺโฐ มีอรรถว่า มรรคอริยสัจนี้ ย่อมนำสัตว์ออกจากทุกข์ในสงสาร บทนี้ชื่อสกลักษณะว่าเป็นลักษณะแห่งมรรคอริยสัจเอง คือว่ามรรคอริยสัจ ย่อมนำสัตว์โลกออกจากสงสารแท้จริง บทนี้เป็นปฐมให้เว้นไว้ มิได้นับเข้าในอักษร ๑๒ ตัวนั้น

๒. เหตุวฏฐ มีอรรถว่ามรรคอรียสัจ^{นี้} เป็นเหตุอันจะถึงซึ่งนิพพาน อัน^{นี้}มรรคอรียสัจ สำแดงให้เห็นสมุทยอรียสัจ อันมิได้เป็นเหตุจะให้ถึงซึ่งนิพพาน เหตุคัง^{นี้}จึงไว้ ส. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ส. ^{นี้}คือสมุทยอรียสัจแล
๓. ทสฺสนญฐ มีอรรถว่ามรรคอรียสัจ^{นี้} ย่อมเล็งเห็นนิโรธอรียสัจ อันเป็นสุขุมกัมภีรภาพ อัน^{นี้}มรรคอรียสัจ สำแดงให้เห็นนิโรธอรียสัจ เหตุคัง^{นี้}จึงไว้ นิ. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า นิ. ^{นี้}คือนิโรธอรียสัจแล
๔. อธิปเตยฺยญฐ มีอรรถว่า มรรคอรียสัจ^{นี้} ย่อมเป็นอธิปติจัย อัน^{นี้}มรรคอรียสัจ สำแดงให้เห็นทุกขอรียสัจ อันมิได้เป็นอธิปตึ เหตุคัง^{นี้}จึงไว้ ทุ. ในพระคาถาเป็นอาทิ หมายความว่า ทุ. ^{นี้}คือ ทุกขอรียสัจแล
-